

Framgångsrik kompetensutveckling: Mekanismer för informellt lärande

PERNILLA DERWIK OCH DANIEL HELLSTRÖM, LUNDS UNIVERSITET - 24 MARS 2022

Kompetensutveckling

- Grundläggande i dagens kunskapssamhälle
- Bidrar till individuell utveckling och framsteg
- Kompetensutmaningar i handeln
 - en bransch under ständig förändring
 - brist på arbetskraft – svårt att hitta arbetskraft med rätt kompetens
- Begränsningar i dagens kompetensutveckling
 - fokuserad på "vad" man behöver lära sig
 - punktinsatser i form av introduktioner
 - kompetenspåfyllning vid större förändringar

Behov av hitta nya vägar att snabbt och på ett strukturerat och effektivt sätt fylla på med kompetens

Informellt lärande

- "Osynligt" och svårt att greppa - saknar en tydlig utbildningssituation
 - kunskapsbrist kring: Hur informellt lärande sker? Hur informellt lärande systematiskt omsätts i praktiken?
- Majoriteten av lärande på jobbet är informellt – 80%
 - en stor outnyttjad källa av möjligheter
- Informellt lärande är integrerat i sitt sammanhang – skillnader mellan professioner
 - behov av specifikt kunskap för att dra fördel av möjligheterna som finns med informellt lärande på jobbet

Syfte och frågeställning

Förstå hur informellt lärande går till i praktiken för olika professioner inom handeln, samt förklara hur sådant lärande möjliggörs

Hur sker informellt lärande på jobbet för olika professioner inom handeln?

Hur främjas informellt lärande på jobbet?

Lärande som en process på individnivå

Lärandemekanismer

- Nio mekanismer
- Förankrade i tidigare forskning
- Triggas av lärandeaktiviteter
- Genererar läranderesultat

Samarbete

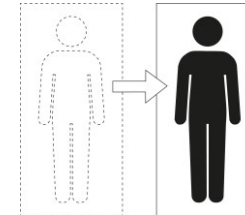
Praktik och repetition

Reflektion och abstraktion

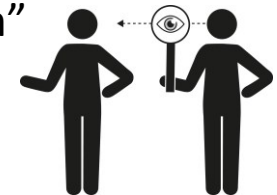
Feedback

"Utanför professionen"-erfarenheter

Återberättande

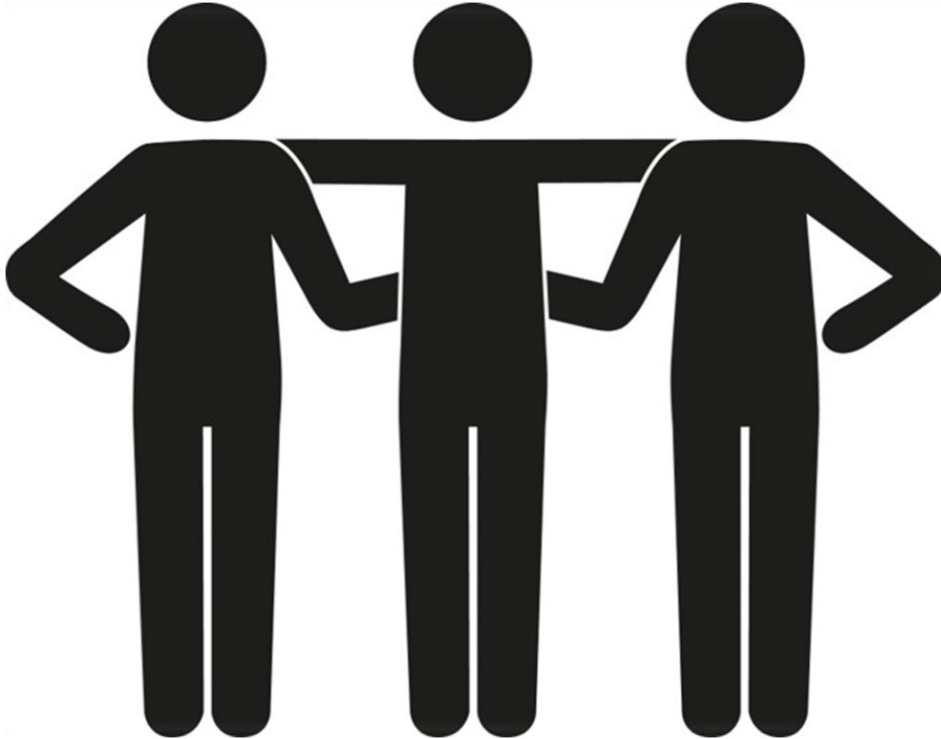
Observation och absorption

Utmanande aktiviteter

Handledning

Samarbete

- Lärande via egna och andras blandade erfarenheter och kunskaper
- Ger vidgade perspektiv och förståelse för andras roller och förutsättningar
- Bidrar till nya synsätt på arbetet och dess möjligheter och utmaningar

Feedback

- Bygger på återkoppling kring prestation och beteende i relation till förväntat
- Guidar individen i dess framtida utveckling och förbättring, och stärker dess förmåga till eget framgångsrikt lärande

Handledning

- Utgår från den handledde och dess kunskap och förmågor
- Bidrar till att se andra perspektiv, överväga andra värden och tänka med andra begrepp
- Hjälper att kritiskt ifrågasätta och därigenom utveckla kunskap och förhållningssätt

Återberättande

- Lärande genom rekapitulation
- Skapar ett behov av att fundera igenom befintlig kunskap och vad den egentligen innebär/betyder
- Skapar även behov att inkludera mottagaren och dennes situation, vilket genererar nya idéer och ny kunskap

Praktik och repetition

- "Learning by doing"
- Lärande genom att träna och experimentera på egen hand, därigenom utvecklas nya kunskaper och förmågor

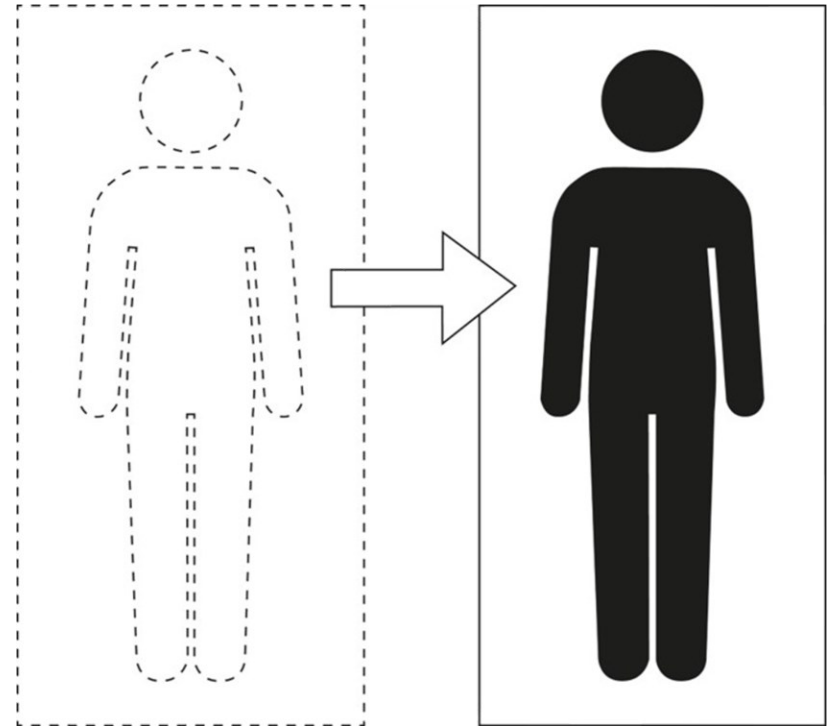

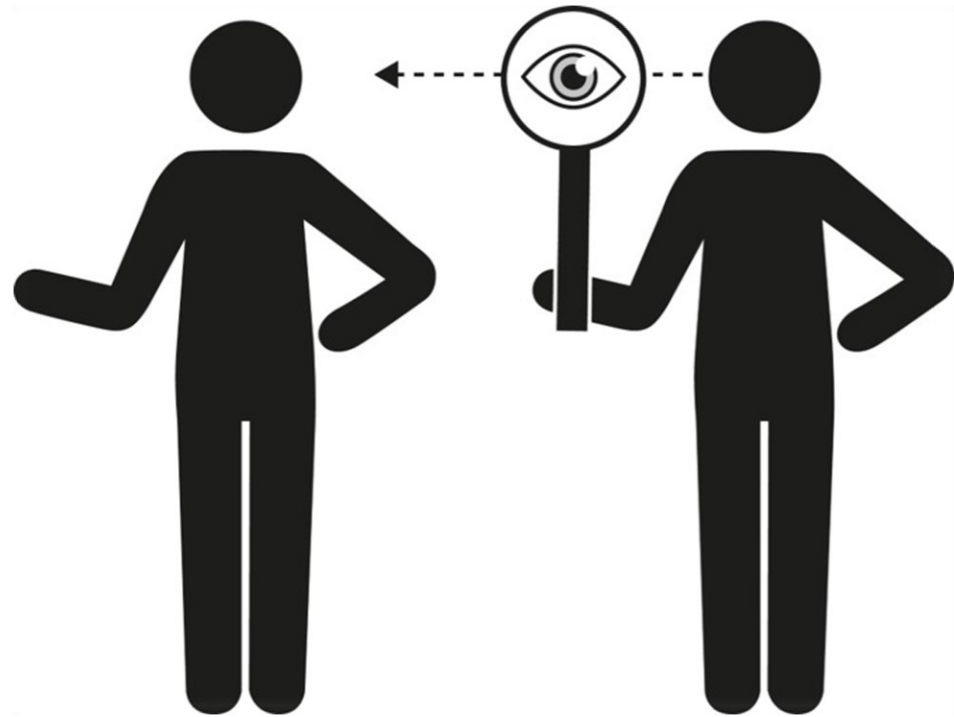
Utmanande aktiviteter

- Våga ge sig utanför den komfortzon där man vet svaren och kan lösa alla uppgifter
- Skapar behov och motivation att expandera sitt tänkande och sina förmågor

”Utanför professionen”-erfarenheter

- Ta med sig kunskaper och erfarenheter från sammanhang utanför professionen
- Skapar nya perspektiv och ökar systemförståelsen

Observation och absorption

- Handlar om att förändra vårt beteende och agerande utifrån andras genom att:
 - observera framgångsrika beteenden och ageranden hos andra
 - testa dessa och utvärdera effekten

Reflektion och abstraktion

- Utveckla nya kunskaper och förmågor genom att reflektera över specifika arbetspraktiker och metoder och förbättra dessa
- Generalisera kunskap genom att skapa förenklade modeller - fokusera på det väsentliga och bortse från detaljer

Metod och genomförda studier

- Djupintervjuer om professioners lärande på jobbet
 - Butiksschefer
 - Inköpare
 - Lagerarbetare
- Fokusgrupper om att främja informellt lärande på jobbet

Nyckelmekanismer

- Baserat på empiriskt förankrade studier, har vi lyckats precisera ett antal nyckelmekanismer för våra tre professioner.

Butikkschefer: Praktik och repetition,Handledning och Observation och absorption.

Inköpare: Samarbete, "Utanför professionen"-erfarenheter, Praktik och repetition, Observation och absorption samt Handledning.

Lagerarbetare: Praktik och repetition, Observation och absorption samt Feedback.

Professionsstyrd kompetensutveckling

- Utgå från profession snarare än individ
- Prioritera och rikta insatser för kompetensutveckling baserat på professionens nyckelmekanismer

Att främja informellt lärande

- En stödjande arbetsmiljö
 - Påverkar motivationen till lärande
 - Möjliggör (eller hindrar) lärandeaktiviteter

- Ledarskap som främjar informellt lärande på jobbet
 - Agera förebild och bidra till en stödjande lärandemiljö
 - Skapa och leda lärandeinitiativ

Startpaket!

- Innehåller:
 - En konkretiserad lärandeprocess
 - Typologi av underliggande lärandemekanismer
 - Preciserade nyckelmekanismer (baserad på profession)
 - Lärandeaktiviteter (främjas av lärandemiljö)
 - Lärandeinitiativ (främjas av ledarskap)
- Ändamål:
 - Vokabulär för att samtala om informellt lärande på arbetsplatsen
 - En grundplåt för att jobba mer aktivt och systematiskt med informellt lärande på arbetsplatsen

Infallsvinklar och angreppsätt
på kompetensutveckling

Från formellt till informellt lärandetänk

	Formellt lärandetänk	Informellt lärandetänk
Fokus	Resultat – ”Vad”	Processen – ”Hur”
Förekomst i tid	Punktinsatser	Kontinuerligt
Förekomst i rum	Synligt	Ofta osynligt
Läranderesultat	Tydligt specificerade	Ej specificerade
Beslutsfattande	Ledning och chef	Medarbetare och chef
Kostnadsram	Budget för utbildningar och förlorad arbetstid	Inkluderat i arbetstid
Arbetsmiljöns relativa påverkan	Begränsad	Omfattande

Det livslånga (informella) lärandet

- En kritisk pusselbit
- Väsentligt att man inte slentrianmässigt bara gör som man alltid har gjort
- Fånga potentialen som ligger i det informella lärandet:
 - Utgå från hela spektrat av lärandemekanismer
 - Prioritera nyckelmekanismer utifrån profession
 - Arbeta systematiskt med informellt lärande via utvalda lärandeaktiviteter och lärandeinitiativ som matchar önskad mekanism

Pernilla Derwik, adjunkt
pernilla.derwik@plog.lth.se

Daniel Hellström, docent
daniel.hellström@plog.lth.se

Forskningsrapport

Handelsrådets Forskningsrapport

Framgångsrik kompetensutveckling – Mekanismer för informellt lärande

Handelsrådets Forskningsrapport Sammanfattning

Framgångsrik kompetensutveckling – Mekanismer för informellt lärande sammanfattning

<https://handelsradet.se/forskning-och-utveckling/publikationer/>

LUND
UNIVERSITY